

Boletín de ejercicios 1: O Antigo Réxime

Documento 1: Decreto de centralización de Luís XIV (1665)

Luís XIV, Rei de Francia e de Navarra, pola graza de Deus e pola herdanza dos seus devanceiros, establece que toda autoridade do reino radica exclusivamente na figura real.

En consecuencia, quedan abolidas as cortes provinciais que, ata agora, exercían funcións lexislativas e xudiciais en nome da nobreza local.

Ordeno a creación dunha administración central dividida en consellos profesionais, dependentes directamente da miña persoa, para asegurar a uniformidade das leis e a recadación dos impostos en todo o territorio.

Esta medida supón a formación dunha burocracia de funcionarios recrutados por mérito e lealdade á Coroa, pago de soldo regular e xuramento de fidelidade ao soberano.

Documento 2: Estatutos nobiliarios do Reino de Galicia (1680)

Artigo 1. Os cabaleiros e xentís homes da nobreza galega gozan de carácter hereditario dos títulos e escudos concedidos pola Coroa.

Artigo 2. Quedan exentos do pago de impostos directos, incluídos alcabalas e tercias reais, tanto nas cidades como no rural.

Artigo 3. Conservan o dereito de señorío sobre as terras e as persoas que nelas habitan, podendo percibir rendas, peitas e cazos de gabela.

Artigo 4. A xustiza de segundo grao correspondelles en asunto de servidume, delitos menores e conflitos civís, sempre suxeitos á ratificación real.

Documento 3: Informe do Catastro de Ensenada na provincia de A Coruña (1752)

No ano de 1752, recóllese que as aldeas de Oroso e Trazo presentan comunidades de campesiños obrigados a corveas semanais e «servicio de boz coruño», consistente no pago en especie de cereais e viño.

Descríbese unha produtividade media anual de 300 litros de cereal por hectárea, cifra que non abonda para garantir o sustento familiar en anos de seca ou cambios bruscos de estación.

Móstrase como as rendas abonadas ao señor alcanzan o 40 % da colleita, mentres que o imposto real supón outro 10 %, deixando á familia do labrego cunha marxe de supervivencia mínima.

O informe conclúe que a concentración de terras en mans da nobreza e do clero, xunto á débeda crecente dos campesiños, xera frecuentes episodios de miseria e de conflito social.

Actividades

1. Contextualización

- Sitúa cada documento no seu contexto histórico e analiza como reflicten a consolidación do absolutismo.

2. Comprensión do contido

- Resume, con frases propias, a centralización do poder en Luís XIV (Doc. 1), os privilexios nobiliarios (Doc. 2) e a situación dos campesiños no Antigo Réxime (Doc. 3).

3. Análise crítica

- Compara as medidas de centralización real co mantemento dos privilexios estamentais.
- Explica por que o señorío feudal e a burocracia central non foron incompatibles durante o século XVII.

4. Relación co temario

- Valora en que medida o Decreto de 1665 e os Estatutos galegos reflecten a teoría do dereito divino dos reis.
- Xustifica a importancia do Catastro de Ensenada como fonte para coñecer a realidade agraria e fiscal do Antigo Réxime en España.

5. Síntese e debate

- Redacta nun parágrafo a túa opinión sobre se un Estado centralizado baixo o absolutismo podía mellorar as condicións de vida dos campesiños ou se, pola contra, reforzaba as desigualdades.
-

Boletín de ejercicios 2: A Ilustración

Documento 1: John Locke, “Dous tratados sobre o goberno civil” (1689), Libro II, Capítulo II

Todo individuo nace libre, en estado de plena igualdade co demais. A liberdade consiste en non estar suxeito á vontade arbitraria doutro sen consentimento mutuo. A salvagarda da propiedade — vida, liberdade e bens materiais— é o fin principal do goberno civil. Cando un gobernante infrinxe ese pacto natural, os cidadáns recobran o dereito á rebelión e á substitución da autoridade.

Documento 2: Montesquieu, “O espírito das leis” (1748), Libro XI, Capítulo VI

Para evitar a tiranía, é preciso que o poder deixe de ser un todo. A verdadeira liberdade non reside en facer todo o que se quere, senón en non sufrir a coacción do arbitrio alleo. Así, suxírese que o lexislativo, o executivo e o xudicial sexan pólas de poder independentes e con funcións claras. Cada poder debe servir de contrapeso ao resto para impedir o abuso e garantir os dereitos dos cidadáns.

Documento 3: Jean-Jacques Rousseau, “O contrato social” (1762), Libro I, Capítulo VI

O home nace libre, pero atópase por todas partes encadeado. A liberdade só se atopará cando a vontade xeral poda expresarse sen mediacións individuais. O contrato social non anula a liberdade natural, senón que a fortalece ao unir cada individuo a todo o colectivo. Así, a soberanía reside no pobo e non pode ser delegada nin fragmentada.

Documento 4: Entrada “Tolerancia” na Enciclopedia de Diderot e d’Alembert (1751)

Tolerancia é a facultade de permitir que outros profesen ideas ou crenzas sen persecución nin coacción. A intolerancia xérase da irracionalidade e da crenza en verdades absolutas impostas pola autoridade. Difundir as razóns de cada posición e debater sen censura é o medio para achegarse á verdade. A prensa e os salóns constitúen foros indispensables para espertar o espírito crítico e combater a superstición.

Actividades

1. Contextualización

- Sitúa cada autor e obra no desenvolvemento intelectual do século XVIII.

2. Comprensión do contido

- Resume a concepción do contrato social en Locke (Doc. 1) e en Rousseau (Doc. 3), salientando coincidencias e diferenzas.
- Explica como Montesquieu xustifica a separación de poderes (Doc. 2).

3. Análise crítica

- Analiza de que maneira a entrada sobre tolerancia (Doc. 4) reflicte os principios racionalistas e empiristas da Ilustración.

- Identifica en cada texto a crítica ao Antigo Réxime.

4. Relación co temario

- Explica como as ideas de Locke e Montesquieu se plasman na Declaración de Independencia de EE. UU. (1776) e na Declaración dos Dereitos do Home e do Cidadán (1789).
- Avalía se as reformas de Despotismo Ilustrado (Carlos III, Catarina a Grande, Federico II) foron coherentes coa separación de poderes e a soberanía popular.

5. Síntese e aplicación

- Redacta un breve ensaio no que argumentes se os ideais da Ilustración chegaron ao pobo xeral ou quedaron restrinxidos ás elites instruídas.
-